

ΤΕΜΑΤΑ

πώς ό κ. Ντεληγιάννης σκέφτεται να ζητήσει: έπιχορήγηση έκατό χιλιάδες τό χρόνο γιατί κάθε παν τρεμένο Βασιλόπουλο. Τέτις στραχοτιμονίες δὲν τίς κάνει δι Ντεληγιάννης, καὶ μὴ σκοτιζόσαστε. Αύτας φωνάζει κάθε ώρα καὶ στιγμή γι' αὐστηρές οίκονομίες, πώς τίς ξεχνάει μονάχα δταν πρόκειται νὰ μεταθέσει μὲ τὸ σωρὸ τοὺς δημόσιους ὑπαλλήλους.

Μὰ τότε, τζόγια μου, πρόκειται γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόμματος, καὶ σὲ τέτις έθνικες περίστασες λησμονιοῦνται πάντα καὶ οίκονομίες καὶ προγράμματα.

ΛΕΣΒΙΟΣ

Ξπεγράφεται δι πατριώτης ἐκεῖνος ποὺ ξετινάζει, μέρες; τώρα, τὴ γούνα τῶν δικαιολόγων στὴν Ἀρμονία· τῆς Σμύρνης. Εύτυχήσαμε νὰ διαβάσουμε τὰ γυναστικὰ καὶ δυνατὰ ἀρθρὰ του καὶ τὸ καταχαρήκαμε πώς ἀπὸ τὴν δύορφη πατρίδα τοῦ Ἐρταλιώτη μας βγῆκε καὶ ἀλλο παληκάρι ἀσ διαλαλήσει τὴν Ἀλήθεια καὶ νὰ γκρεμίσει σκουριασμένες ἴδεες.

Ο Λέσβιος δὲ χωρατεύει. Τὸ κάθε του ἐπιχείρημα εἶναι σιδερένια γροθιὰ καὶ ἡ κάθε του φράση πυρωμένο σίδερο. Σημάδι ἀφήνουν δποὺ κι ἀν πέσουν, καὶ δι Σμυρναϊκος Δασκαλείοις— ποὺ θέλουν νὰ ποῦν, μὰ δὲν τὸ πιστεύουμε, πὼς εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν Ἀθηναϊκο δασκαλείο — δασκημα τὴν έχει.

Μαθαίνουμε πώς τάρθρα διεβάζουνται πολὺ καὶ σκολιαζουνται καὶ στὴ Σμύρνη καὶ στὴ Μιτιλήνη· ίσως νὰ βγοῦν καὶ δασκάλοι νὰ τὰ πολεμήσουν μὲ τὰ παμπάλαια καὶ σκουριασμένα ντουφέκια τους. Τὸ περιμένουν αὐτὸς οἱ φύλοι μας κι ἀπὸ τώρα γελάνε. Κάπιος δάσκαλος μάλιστα δημοσιεύει κιόλας, τάχει σὰν ἀπάντηση στὸ ἀρθρὸ τοῦ Λέσβιου, ἵνα παραμύθι τοῦ Swift, τὴν Ἀράχνη καὶ τὴν Μέλισσα, παραβάλλονται τὴ Δημοτικὴ μὲ τὴν Ἀράχνη, καὶ τὴν Καθαρεύουσα μὲ τὴ Μέλισσα. Φιλονεικούσανε, λέσι, οἱ δύο τους, ἡ Ἀράχνη πολὺ χυδαῖα,— μάτια μου! — καὶ ἡ Μέλισσα πολὺ καθαρά! Καὶ κεὶ ποὺ φιλονεικούσανε, ἡ Μέλισσα δίχως νὰ προσέξει στὰ ἐπιχειρήματα τῆς Ἀράχνης, πέταξε πάνω στὰ ρόδα!

Αὐτὸς δίχει καὶ μεῖς. Στὰ ρόδα ἀναπαύεται ἡ Καθαρεύουσα. Καὶ τῆς πρέπει.

ναυηὶ ποὺ δὲν καταλαβαίνει μὲ ἐμπόδιζε ν' ἀνοίξω τὰ μάτια.

Ως τόσο κατρακυλούσαμε δλοταχῶς. "Η μπόρα μούγκριζε ἀκόμα, μὲ λιγώτερο τραχιά, πιὸ μακρινά· "Επερφε βροχή. Τὴν ἔκουσ ποὺ κροταλοῦσε ἀπάνω στὸ ἀτεάλι καὶ αἰστάνουμον χλιαρές σταλαματίες στὸ πέρσωπτο μου.

"Εννοιωσα μέσα μου μιὰ σημαντικὴ ἀντίδραση, τὰ νεῦρά μου κατακαθίσανε. Αἰστάνουμον τὸν ἔσυτό μου στάλθεια καλά, δλως διόλου καλά· μονάχα κομμάτια κομψτη.

Τὸ ἐπάγγελμά μου, ἡ δουλιά μου, ήρθαν τότες στὸ νοῦ μου καὶ μὲ ἔνπινησαν ἀπὸ τὸ βύθος μου καὶ, μὴ καταλαβαίνοντας ἀκόμα μὲ τίνος παράξενου φαινομένου συνεργιά βρέσκομουν ἔτοι σὰν παράλυτος,.... φώναξα τὸ θερμαστή μου νὰ μὲ βοηθήσῃ νὰ σηκωθῶ.

Οὔτε ἀπάντηση!

Στὴν ἀτμομηχανὴ ἐνὸς γοργοῦ κάνει ξέρεις, βοὴ τρομάρει. Τὸν φώναξα πιὸ δυνατά:

—Φραγκιά! Ε! Φραγκιέ! Βόηθα μὲ κομμάτι!

Τίποτις!... Τότες μὲ ἐπιστος ἀφραστη τρομάρα.

ΣΤΟ

Βασιλικὸ λόγο, μαθαίνουμε, θὰ γίνει κοινότητα καὶ γιὰ τὴ Μακεδονία. Μᾶς τὸ ὑποσκέθηκε ὁ Ντεληγιάννης, δταν μᾶς ζητοῦσε συμπαγῆ πλειονοψία, καὶ νὰ ποὺ δὲ θὰ μᾶς γελάσει τώρα ποὺ τοῦ τὴν ἐδώσαμε.

Μ' ἔκατὸν τριάντα ἡ ἔκατὸν πενήντα βουλευτὲς ποὺ θάγει, θὰ φροντίσει γιὰ τὴ Μακεδονία. "Αν τοῦ δίναμες ἔκατὸν δύδοντα, θὰ μιλοῦσε καὶ γιὰ τὴν Ἀλβανία. "Αν τὸν ἐφέρναμε πιὰ μὲ διακόσους, δὲ θὰ τὸν χωροῦσε δλ' η γῆ. Είχε τὸ κουράγιο νὰ καταχτήσει καὶ τὸν πλανήτη "Αρη ἀκόμα.

Λάθος λοιπὸν δικό μας ποὺ μονάχα τὴ Μακεδονία θὰ μᾶς ταξει αύριο.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ

ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΝΗ.

Μάγι ηταν τὸ φιλάκι σου τὸ πρῶτο
Καὶ μυρωμένα φίλερα εἶχε τὸ χρῶτο.
Χρυσόξανθο ἔνα κῦμα τὰ μαλλιά σου
Καὶ κάπι απὸ Νεράϊδας η ἀγκαλιά σου,

Ω γαλ, δμορφή μου, ω γαλ ποὺ, ἀλλοίμονό μου,
Πουλίκι μ νοῦς, στοῦ πελαγίου δρόμου
Τὰ πλάτια ἐνῷ πλανέμαι ημερούχητα,
Στῆς δμορφᾶς σου λαχταράει τὰ δίχτια!

Μιὰ ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια εἶχα κυρά μου,
Καὶ μιὰ βασιλίσσα τῆς η καρδιά μου:
Στῆς θάλασσάς μου ἐξούσια τὴν ἀγκάλη
Μὲ κῦμα, η μὲ γαλήνη η ἀνεμοζάλη.

Μὰ τόρα! ω πές μου, ω πές μου τί νὰ κάνω;
Θαρρῶ πᾶς δρμενίζω πάντ' ἀπάνω
Στὸ πέλαο τῶν ματιῶν σου κι ἀναστάνω
Τὰ μύρα τῶν φιλῶν σου... ω, τί νὰ γένω;

Σπέτσες

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΔΑΙΤΗΣ

Ο πατέρας του: Κοίτα δῶ, Κώστα εἰν' ἀλήθεια πώς

πῆγες καὶ ἐμπλεκεὶς μὲ αὐτή τὴ χήρα χωρὶς τὴ γνώμη μου;
Κώστας (κατσουφιασμένος): Χωρὶς τὴ δίκη μου γνώμη τίκενα πατέρα.

Φοβήθηκα στὰ γερά. Ποιόνα; τὶ πρᾶμα; μήπως ηξερα καὶ ἐγώ;.. "Ανοίξε τὰ μάτια... καὶ πάτησα μιὰν ἔγρια φωνή· ναί, μιὰ τοιριξιά, γιομάτη φρίκη σὲ νὰ ούρλιες θεριό.

Κανένας κοντά μου! δι θερμαστής μου δραντος!

Μίσ' σ' ἔνα δευτερόλεπτο δούλεψ' δ νοῦ μου παπτικὰ καὶ μὲ τόση γοργάδα πούναι νὰ σαστίσης. Τώρα κατάλαβα τὶ ήτρεξε ἀπὸ τὴ στιγμή, ποὺ ἔκεινη τὸ βροντή μὲ σώρασε στὰ γόνατα.

Τ' ἀστροπελέκι ἔπεις ἀπάνω μας, σκότωσε τὸ θερμαστή μου καὶ τὸν πέταξε στὴ γραμμή. "Εγώ έκεινα παράλυτος!

"Οχι! κύριε, νάμουν πολὺ διαβασμένος καὶ σοφὸς καὶ νὰ γύρευε ώρες καὶ ώρες τὰ λήγια μου, δὲ θάξισκα ποτὲς λέξη ποὺ μπορεῖ νὰ δώσῃ μιὰ ἰδέα τὶ λογιοῦ τρομάρει εἴται ἔκεινη ποὺ μὲ ἐπιστος.

Θέρω πώς οι στρατιώτες στὴ φωτιά, βλέπονται τοὺς συντρόφους τους νὰ πέφτουν δλόγυρο τους, στέκουνται μὲ τὸ τουφέκι στὸ χέρι καρφωμένοις στὴ θέση τους. Μ' αὐτοὶ ξέρουν ποιός τοὺς βαρέψεις ἀπὸ ποὺ ἔρχεται τὸ χτύπημα. Βλέπουν τὰ κορμιά νὰ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

Τὸ νεοελληνικὸ ποστοκόλλημα—πουλος

Εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴ γλωσσολογία τῶς τὰ προσκόλληματα ποὺ λένε (ἀρχ. ἐπιθήματα) ἵποτις ἀλλο δὲν εἴτανε μιὰ φορά, παρὰ λέξες ξεχωριστές, ποὺ συγκολληθήκανε τὸ πρῶτο μὲ ἄλλες λέξες, κ' ἔτοις ἀφοῦ γίνανε δέφτερα συγκολλητὰ χάνοντες τὴν ἀρχικὴ μορφὴ τους, θωρηθήκανε προσκολληματα, δηλαδὴ κατάληξε μὲ τὸ ἀρχικὸ νόημα. Κατάπι μὲ τὸν ψυχολογικὸ νόημο τῆς διαλογίας τοῦ ξαπλωμοῦ περάσανε γιὰ προσκολληματα μὲ τὸ ίδιο νόημα κ' ἔκει ποὺ δὲν ταιριάζανε γιὰ δέφτερα συγκολληταὶ ἀπὸ καὶ μεταπέρατος απὸ νόημα σὲ νόημα περάσανε σ' ἄλλες τάξεις δινομάτωνε κλπ.

Γιὰ νὰ ξεδιαλύσουμε καλύτερα ἀφτὸν τὸν ὄρεμό πρέπει πρῶτα νὰ πάρουμε ἓνα παράδειγμα ἀπὸ τὴ γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας, Ἐλληνικῆς, γιατὶ ἔμεις οἱ νεώτερες Ελληνες θελοντας νὰ δειξουμε, πὼ; βαστάει ἡ σκλητάδα μας γραμμὴ ἀπὸ τὸν Περικλῆ, ηδράμε πιὸ κατάλληλο μέσο γιέ τιοιαν ἀπόδειξη νὰ καταφρονέψει τὴ δική μας γραμματικὴ καὶ νὰ διδασκούμαστε ἀπὸ τὸν κούνια τὴν ἀττική.

Μερικοὶ μάλιστα δχι μόνε τὶς Νεοελληνικὲς λέξεις τὶς σιδέουνε κατὰ τὴ γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας, λ. χ. λένε οἱ Ζωαμάδαι ἀντὶς Ζωαμάδες (λοιπὸν καὶ παπάδαι καὶ φωμάδαι) — "Αμ' ἐπρεπε, βρέ βλογημένοι, νὰ πῆτε οἱ Ζωαμάδαι, γιατὶ προσκόλλημα — αδαις δὲν ἔχεις ἡ ἀττικὴ, ἔχεις ὅμως — ἀδεις λ. χ. φυγάδες, λαμπάδες κτλ. καὶ τοῦτο δὲ εἶναι ποὺ πῆρε τὴ Ρωμαϊκὴ γλώσσα καὶ τὸ μεταχειρίζεται στὸν πληθυντικὸ τῶν περιττοσυλλάβων πρωτοκλίτωνε, — μὰ καὶ τὶς ξένες ἀκόμα λέξεις θέλουν νὰ τὶς ἀττικουργεψουνε. Κλίνουνε δηλαδής δι Φινεικής τοῦ Φινεικέλους καὶ λοιπὸν δ μερακλής τοῦ μερακλέους, δ σεβνταλής τοῦ σεβνταλέους, καὶ νὰ δὲ μέμεις χωρὶς πολὺ κόπο στὴ δοξασμένη ἀποχὴ τοῦ Περικλέους. Κ' ἔτοις κάνοντας πολὺ φοβούμαι μὴν πάθουμε δ, τι ἐπεχθεὶς δ παλιός, ἐκεῖνος φιλόσοφος τοῦ μέθου, πὼν τηρώντας νὰ μετρήσει τ' ἀστρα καὶ μὴ βλέποντας τὸ δρόμο τοῦ ἔκεις μέσ' τὸ χαντάκι. "Ας εἶναι δά.

"Ας πάρουμε λοιπὸ γιὰ παράδειγμα τὸ προσκόλλημα—ωδης. "Αρτὸ εἶναι τὸ ρῆμα δζω (δόζω)

πέφτουν, φοβούνται τὸ δόζοι, μὰ τὸ καρτεροῦν γεγναιόψυχα. "Εμένα δ σύντροφός μου λές κι ἀρπάχτηκε ἀπὸ κανένα ξωτικό!... ρουφήτηκε!... ξαχνιστηκε!

Κι αὐτὸ δὲν εἶναι ἀκόμα τίποτε. Μόλις αὐτὴ πρώτη είκόνα ξακριβώθηκε μὲσ' στὸ μυαλό μου καὶ νά σου παρουσιάστηκε μ

ποὺ γενέθμενο δ'. συγκολλητὸ παίρνει ἐπιθετικὴ κατάληξη κατὰ τοὺς κανόνες τῆς συγκόλλησης, (πρβλ. δύφ.—δπδς—ωπῆς: κινητῆς, διπῶ—αντῆς: καταπήτης, ἀρκῶ—αρκῆς: αὐτάρκης κτλ.).

Ἐτοι λοιπὸν ἀρχὴ τελειώναντε μὲ—ωδῆς δσα ταιριάζουν μὲ τὸ νόημα τῆς μιμωδίας: εὐόδης, δυσοδης, θειώδης, βρωμώδης κτλ. Ἀπ' τὸ νόημα τῆς μιμωδίας γεννήθηκε τὸ νόημα τῆς μπολικάδας· εἰπανε λο:πὸν αίματώδης, ζοφώδης, θαούδης, δινθώδης κτλ. Ἀπ' αὐτὰ πάλε βγῆκε τὸ νόημα τοῦ μοιάσιμου: εἰπανε δηλ. βοσκηματώδης, γυναικώδης, θηριώδης κτλ.

Καὶ τώρα ποὺ ἔγνήσαμε τί θὰ πεῖ προσκόλλημα καὶ πῶς γίνονται τὰ προσκόλληματα, ἡς ἔρθουμε στὸ προκείμενο. Γιὰ τὸ — πούλος, μιλήσανε δυὸς πτουδαῖος ἐπιστήμονες ὁ κ. Χατζίδακης (Πεντηκοντ. Πανεπιστ. σ. 189 κ. π.) κι ἡ κ. Ζηκίδης ('Εφημ. τῶν Συζητ. 8 Φεβρ. 1895) κ' ἐνῷ εἰπανε πράματα ἀντίθετα ὁ ἔνας ἀπὸ τὸν ἄλλονε κ' οἱ δυὸς τους εἶχαν δίκιο. Ἰσως φαίνεται παραξένο, κι δημως είναι σωστό εἶχαν δίκιο κ' οἱ δυὸς τους. Ἡ λογικὴ ἀρτὴ είναι καπίως 'Ανατολίτικη· μὰ μὴν δεχνάτε πῶς κ' ἔγω ποὺ σᾶς τὰ ψέλνω είμ' 'Ανατολίτης. Καὶ γιὰ νὰ ἔγνηθομε καλύτερα ἡς ἀφῆσουμε δυὸς λεφτὰ τὴν ἐπιστήμην νὰ καυρερητει κι ἡς ποῦμε ἔναν 'Ανατολικὸ μῦθο πάνου σ' ἀρτό. Ήποδε θὰ μᾶς κατηγορήσει; Ἐγὼ καθαρτὸ ἐπιστήμονας δὲν εἴμαι, είμαι ἀπλὸς ἔραστης (amateur) τῆς 'Επιστήμης καὶ πιστέω καὶ τοῦ λόγου τῆς, καθὼς δλες οἱ κοκώνες νὰ ναι συγκαταβατικὴ στοὺς ἑραστάδες τῆς γιὰ τὰ μικροπαραστρατήματά τους καὶ μόνε στοὺς νόμιμους συζύγους τῆς νὰ ναι ἀστηρή. 'Αλλιώς σκοπός μᾶς είναι νὰ σώσουμε τὴν φήμην δυὸς ἐπιστημόνων ποὺ χαντακάνουν ἔνας τὸν ἄλλονα.

Λοιπὸν ἔρχῃ τοῦ παραμυθιοῦ. Καλησπέρα σας!

Μιὰ φορὰ κ' ἔναν καιρὸ, στὴ μακάρια ἔκειγην ἐποχὴ ποὺ οἱ Φρέγκοι δὲν εἶχαν ἀνακαταθεῖ ἀκόμα στῆς 'Ανατολῆς τὰ πράματα κ' οἱ κατῆδες μὲ δυὸς λόγια ξεδιαλύνανε τῶν πιστῶν τὶς διαφορές, ζούσε σὲ μιὰ πολιτεία τῆς 'Ανατολῆς ἔνας σοφὸς Κατῆς.

Μιὰ μέρα κεῖ ποὺ καθαύντανε σταβροπόδι στὸ γνιθάνι του, πάτε ἔνας ἐρίφης καὶ τοῦ κοντάρει τὴν ὑπέθεσή του.—Χακιν ὑπὸ δύλοιμ (ἔχεις δίκιο, παιδὶ μου) τοῦ λέει ὁ Κατῆς, καὶ τόνε στέλνει φκαριστημένο. Σὲ λίγο πάει κι ὁ ἀντίδικος ἔκεινοῦ καὶ δηγάται στὸν Κατῆ τὴν ἴδια ὑπόθεση ἔτσι ποὺ ἀτός

ποὺ θυμούμουν.

Πρῶτα πρῶτα τὸ μάτι μου πῆγε στὴ γραμμὴ Μπροστά μου: ἔβλεπα τάτελειωτα σίδερα ποὺ γυάλιζαν στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Καὶ κατρακυλούσαμε! δός του κατρακυλούσαμε! Μοῦ ξαναγεννήθηκε τὸ αἴστημα τῆς γρηγορίδας ποὺ τὸ εἶχε σκοτώσει ὑπαγγελματικὴ συνήθεια. Τὸ τραχίνο διάβηκε σὰν ἀστραπὴ ἀπὸ ἕνα μικρούτσικο σταθμό. Μ' ὅλη του τὴν δαιμονισμένη γρηγορίδα μπόρεσε ὡς τόσο καὶ διάκρινα μέσα σ' ἔνα γραφεῖο, ἀπάνω στὸ σέτι, ἔναν ὑπαλληλο ποὺ μισοκοιμοῦνταν πλαῖ στὴ μηχανὴ τοῦ τηλέγραφου.

Ἐγα δυὸς τραντάγματα πάνω στὴ στριφογυριζόμενη τὴν πλέκα... δυὸς τρία κροταλίσματα τῶν δίσκων... μιὰ στιγμὴ στὰ μάτια μου τὰ σίδερα ποὺ σταυρώνουνταν... ἡ γραμμὴ ποὺ φάρδαινε καὶ στὸ λεπτὸ στένεψε... μιὰ στιγμοῦλα σὰ νὰ χωθῆκαμε σὲ βαθιόσκαφτο χαντάκι... καὶ νὰ μᾶς πάλι τρεχάλα μὲς στῆς νύχτας τὴν ἀπλοχωρίτικη!.. Τώρα έργεται τὴν τουνελιοῦ. Χωθήκαμε στὴν τρέπα, στὸ γκαλόπε, σὰν τρελλούριας. Κ' ἔδω ἡ

τοῦ τὴν ἔνιωθε — Χακιν ὑπὸ δύλοιμ (ἔχεις δίκιο παιδὶ μου) τοῦ λέει ὁ Κατῆς καὶ τόνε στέλνει κι ἀρτόνα φκαριστημένο. Ἡ γυναικα τοῦ Κατῆ, ποὺ δέκουσε καὶ τοὺς δυὸ πίσω ἀπ' τὸ καφράσι τοῦ χαρμοῦ, ἀπόρησε καὶ τόνε ρωτάει: —Πῶς είναι δυνατό, ἀφέντη μου, νά 'χουν κ' οἱ δυὸ τους δίκιο ἀφοῦ εἰν' ἀντίδικοι;—Σενίντα χακιν ὑπὸ (καὶ σὺ ἔχεις δίκιο), τῆς λέει ὁ σοφὸς Κατῆς. Δηλαδὴ καθένας καταπὼς τὸ 'νιώθε εἶχε δίκιο.

Ο κ. Χατζίδακης εἶπε ποὺ σωστὸ πῶς τὸ προσκόλλημα—πουλός γίνεται ἀπ' τὴ Λατινικὴ λέξη pullus ποὺ ἀπ' τὸν η' αἰώνα πέρασε στὴν 'Ελληνικὴ (Δημητρίου Κωνσταντινουπολίτου Ιεραχοσόφιον 1,55. εδιάχρισμα προφυλακτικὸν πουλῶν ιεράκων).

Ο κ. Ζηκίδης ρωτάει: πῶς είναι δυνατὸ τὸ pullus νά 'γινε προσκόλλημα στὴν 'Ελληνικὴ χωρὶς νά 'ναι τέτοιο στὴ Λατινικὴ, γιατὶ ὅσα ἄλλα προσκόλληματα ἔχ' ἡ 'Ελληνικὴ ἀπ' τὴ Λατινικὴ τὰ πῆρε ἔτοιμα ἀπὸ δάφτη (πρβλ. ἀρχαῖος librarius, —δροσάτος legatus κτλ.) σωστὸ κι ἀφεδ καὶ βαρὶ βαρί. Κι ἀφοῦ τὸ δίκιο σὲ κάθε ὑπόθεση είναι ἔνα, παναπει πῶς δ καθένας τους ἔχει ἀπὸ μισὸ δίκιο. Τώρα πιστέων νιώσατε τὴ λογικὴ μου.

Ο κ. Χατζίδακης γλωσσολόγος ἐπιστήμονας θαρώντας πῶς δλοι πισθίουν τὶς ἐπιστημονικὲς ἀληθείες ἀμέσως, δὲ μᾶς ξεδιάλυσε πῶς ἀπ' τὸ pullus ἔγινε τὸ Ρωμαϊκὸ προσκόλλημα—πουλός. Ο κ. Ζηκίδης πάλε 'Αιττικοῖς ὡς τὸ κόκκαλο, ἀπ' τὴ γενιὰ ἔκεινη τῶν δασκάλων ποὺ θερροῦν, πῶς καθεῖται ποὺ δὲν εἰν' ἀττικό, μηδὲ ἀθηναϊκό δὲν εἶναι, τὸ θύρων μικρόπρεπο γιὰ δλους τοὺς 'Ελληνο—πουλούς νά 'χουν, τὴν οὐρὰ Λατινικοῦ πουλῶν καὶ προτίμησε νά τὸ τοὺς περάσει οὐρὰ 'Ελληνικοῦ πωλούν λέγοντας πῶς τὸ προσκόλλημα —πουλός εἰν' ἡ ἀρχαῖα 'Ελλ. λέξη πωλός. Καὶ μᾶς φέρνει γιὰ συνήγορό του τὸν Εὔσταθιο ('Γλιάδ. I 124). Μὰ καὶ κεῖνος δὲ διλογημένος παρακάτου δάσκαλος δὲν εἶταν, κι ὅπως δ κ. Ζηκίδης προσπεκθεῖ νὰ μᾶς πείσει πῶς τὸ γνωστὸ μᾶς κανόνι (caupon γίνεται ἀπ' τὸ κάνην κανόνος (;) καὶ νὰ τὸ γράφουμε καννάνιον, (Λεξικοῦ του σελ. 222) καὶ τὸ μπάλα (balle) τὸ πάλλα ἀπ' τὸ πάλλομαι (!) κτλ. (Λεξικ. σελ. 366), ἔτσι κι δὲ σύδικος του δὲ Εὔσταθιος τὴν καβαλίνα

(Αποχρ. Εὐαγγ. Θωμᾶ A. ?, 3. — Λεξικ. Σχεδ. 844. Λουκαγγ. Γλωσσ. σελ. 1212.

γραμμὴ ἀνοιχτὴ!

Τώρα ποὺ ἔβλεπε πῶς βρισκόμεσταν σκεπτούμουνα:

Πᾶντα τὰ φέμικτα! Σὲ λίγο πιὰ θὰ τσακιστοῦμε. Σὲ δυὸ λεπτὰ φτάνουμε σὲ μιὰ βόλτα τῆς γραμμῆς τόσο γραφικὴ ποὺ μὲ τέτοιο δρόμο ποὺ πάμε, οἱ ρόδες θὰ πεταχτεῖν δέως ἀπ' τὰ σίδερα...

Χωρὶς ἄλλο δὲν είτον ἀκόμη θεοῦ θεληματίας! Πρῶτα ἡ ἀτμομηχανὴ, δεύτερας τοὺς φράξεις αὐτὸν τὸ τραχίνο γύρωνε... τὰ σίδερα τρίχανε τσιριχτὰ κάτω ἀπ' τὶς δαιμονισμένες ρόδες... καὶ περάσαμε!... Τρομάρα μ' ἐπιστάντα συλλογισμούν αὐτὴ τὴ βόλτα. Πήρη ἔνας Κανένας δὲν έδινε θροφὴ στὴ φωτιά τοῦ καζανιοῦ· δὲν μποροῦσε, θάσθινε... ἡ μηχανὴ θὰ στέκουνταν... δὲ ἐπιστάτης τοῦ τραχίνου θέρχουνταν νὰ μὲ βρῆ... θὰ τοῦ ἔλεγα τὶ έτρεξε... καὶ σωνούμασταν! 'Ησύχασσα... μὲ δὲ βάσταξε πολύ! Μόλις καὶ διαβήκαμε σὰν σέρας ἀπὸ ἔνα σταθμὸ κ' εἶδα κατὰ τὶς ποὺ σηκώθηκαν ὀλόρθες οἱ τρέχει τοῦ κεφαλού μου:

Φρίξον 'Ηλιε! !... 'Ο δίσκος είταν κλεισμένος.

(—καπρὶα τὸ ἀλόγου caballus) τὴν παράγει ἀπ' τὸ καββαλεῖν καταβαλεῖν (πῶς; δὲ θεὸς κ' ἡ ψυχὴ του!) Μ' ἀφτὰ δέδαια επιστήμη δὲν είναι, εἶναι μασκάρεμα τῆς ἐπιστήμης καὶ νὰ μὲ συμπαθᾶνε. — 'Εμεῖς προτιμώντας γιὰ τὸν ὄμοιοντὸς μας οὐρὰ πουλίσια ἡς είναι καὶ Λατινικὴ καταγωγής, παρὰ πουλαρίσια δὲο 'Αιττικούργης καὶ ἐν είναι, θὲ προστάθησουμε νὰ ξεδιαλύτουμε πῶς Ρώμιεψ ἀφτὴ η Λατινικὴ οὐρὰ —πουλός.

'Αφοῦ δὲ λέξη πουλίσσω πέρασε στὴν 'Ελληνικὴ, γίνεται ἀπ' ἀφτήνα τὸ πουλίσσω (ι) μὲ μικρυντικὴ καταληξην χωρὶς μικρυντικὸ νόημα (πρβλ. τὸ ἀρχαῖα θηρίον βίβλιον καὶ τὰ σημερινὰ σκυλιά σιάρι κτλ.) μὲ μὴ ξέροντας τὴν ἀρχὴ τοῦ τὸ γράψανε μ' ἔνα λ., (κι ἄλλοι ἀττικοδασκαλωμένοι Κόντοι καὶ Κοντό—πουλοι τῆς ιπηχῆς ἔκεινης τὸ γράψανε πωλίσσω παράγοντάς το ἀπ' τὸ ἀρχαῖα πωλός, πωλίσσω).

'Οτα λοιπὸ θελήσανε μονολεῖς νὰ ξεχωρίσουνε τὸ πουλί τῆς δρυιθεὶς ἀπὸ κάθε ἄλλο πουλό, συγκαλήσανε τὰ δυὸ: δρυιθος—πουλίον κ' εἴπαν κατὰ τοὺς κανόνες τῆς συγκόλλησης δρυιδόπουλον (2) (=πουλί τῆς δρυιθεὶς)—πρβλ. ἀγνιδ—παιδίον—ἀγνιόπαιδον, κόπρος—σκυλίον—κοπρόσκυλον κτλ. — κατὰ τοῦτο λοιπὸν εἴπαν καὶ περιστερόπουλο (3) (=πουλί τοῦ περιστεριοῦ). 'Απ' τὸ νόημα τοῦ πουλακιοῦ πέρασε τὸ ίδιο προσκόλλημα στὸ νόημα τοῦ κάθε νιόγεννου ζώου, κ' ἔτσι λοιπὸν εἴπανε γατόπουλον (=γατάκι), σκυλόπουλον (4) (=σκυλάκι). 'Απ' ἀφτοῦ πέρασε καὶ στὰ παιδιά τῶν ἀθρωπών: βασιλόπουλον, δοχογέπουλον (5) κτλ. 'Γατερά, ἀπ' ἀφτοῦ τὸ νόημα, πέρασε καὶ στὸ νόημα τοῦ κάθε μικροῦ πραμάτου· γίνεται δηλ. σωστὴ μικρυντικὴ (ὑποκοριστικὴ) καταληξη, σὰν τὸ ἀρχαῖα—αριον κτλ. καὶ τὰ σημερινὰ—ανι κτλ. Κ' ἔτσι εἴπανε φαλιδόπουλον (6) (=φαλιδάκι) νησόπουλον (7) (=νησάκι) κτλ. 'Αφοῦ λοιπὸν τὸ οὐδέτερο—πουλον γίνεται σωστὸ Νεοληνικὸ προσκόλλημα μὲ μικρυντικὸ νόημα, ξφολακ ἔγινε κι ἀρσενικὸ καὶ θηλυκό.

(2) Κωνστ. 'Ασσερ. 'Οδοι. Α'. κεφ. 27—'Ορνεοσφ. λα' σελ. 530—Δουκαγγ. σ. 1057.

(3) 'Ορνεοσφ. ι' σελ. 523 κτλ.—Δουκαγγ. σ. 1155.

(4) 'Ιατροσφ. Σταφίδ. σ. 16

Όπως δηλ. τὸ Γιωργάκι, τὸ Μαριγούλι, τὸ Δενιδ κτλ. πήραν ἀφτὰ τὰ μικρυντικὰ ὄνδρατα, διτανί εἴτανε μικρό, κ' ὅπερα σὰ μεγαλώσανε, ἀπ' τὴν ἀναθρη κλητική, ποὺ δὲν ξεχωρίζει γένος, δηλ. Γιωργάκι—Γιωργάκη, Μαριγούλη—Μαριγούλη, Λενιδ (το)—Λενιδ (ή) κανένα κι ὄνομαστικὴ δ Γιωργάκης, ή Μαριγούλη, ή Λενιδ (καὶ γιὰ τοῦτο ἵσα ἵσα ἀφτὰ ταῖς: Λενιδ, Ἀργυρό, Χάιδο κτλ. πρέπει νὰ γράφουνται μὲν ο (πρβλ. Χιδ Κύπρο κτλ.) κι ὅχι μὲν ω τάχα σὰν τ' ἀρχαῖα λεχώ ἥχω γιατὶ τ' ἀρχαῖο ἀφτὸ ω εἰν' ἀλλο, καὶ στὴ Ρωμαϊκὴ ἔγινε ου (πρβλ. μιμώ—μαϊμού, ἀλωπώ (8)—ἀλωπού) καὶ μὲ τοῦτο τὸ ο δὲν ἔχει καμιὰν ἀντάμωση), ἔτοι καὶ ταῖς: τὸ ἀρχοτόπουλον, τὸ βασιλόπουλον κτλ. ἔγιναν δ ἀρχοτόπουλος, δ βασιλόπουλος κτλ. κι ἀπ' ἀφτὰ πάλε θηλυκὰ δ ἀρχοτόπουλα, ή βασιλοπούλα κτλ.

Καὶ καθὼς πάλε κάθε μικρυντικὸ στὴ Νεολληνικὴ γενάμενο ἀρσενικὸ χρησίμεψε καὶ γιὰ οἰκογενειακὸ ὄνομα λ. χ.

—ακι—ακῆς: Δασκαλάκης, Λουλουδάκης κτλ.
—αδι—αδῆς: Βεργάδης, Μεσάδης κτλ.
—ουδι—ουδῆς: Στρατούδης, Καλούδης κτλ.
—ικι—ικῆς: Ιλερδίκης, Ραδίκης κτλ.
—αρι—αρῆς: Βλαστάρης, Κριάρης (γιατὶ νὰ τὰ συχιζουμε μὲ τὰ — arius — αριος — αρης ή ελαδάρης Καρβουνάρης κτλ.)
—αφι—αφῆς: Χρυσάρης, Θειάρης κτλ.
—ουλη—ουλῆς: Κυριακούλης, Γιωργούλης κτλ.
—ελι—ελῆς: Κωστέλης, Σχαλτέλης κτλ.
—ιτσι—ιτσῆς: Κυρίτσης, Καρδαμίτσης κτλ.
"Ετοι καὶ τὸ μικρυντικὸ — πουλο—πουλος πέρασε στὴ Ρωμαϊκὴ γιὰ οἰκογενειακό: λ. χ. Εανθόπουλος (9) Συρόπουλος (10) Φραγκόπουλος (11) καὶ χιλιαδὸς ἀλλα Παπαδόπουλος, Ιατρόπουλος, Δημόπουλος καὶ πάσι λέγοντας.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

(8) Μιχ. 'Ακομινάτ. τομ. 6' σ. 355, 24 Δαρ.—'Η-συγ. στὴ λέξη.

(9) Καντακουζ. 6' 7.

(10) Μιχ. 'Ακομιν. τομ. 6' σ. 310, 20 καὶ 27 Δαρ.

(11) Καντακ. γ'. 28.

Θέλησα νὰ σφαλήξω τὰ μάτια... δὲ μπόρεσα. Είταν πιὸ δυνατὸ ἀπ' τὴ θέλησή μου, πιὸ δυνατὸ ἀπὸ κάθε τις. "Ἐπιταχτικὸ!.. "Ἐπρεπε!.. Καὶ εἶδα!.. ναι κύριε, εἶδα!.. Τὸ μάντεψε τὸ ἐμπόδιο πρὶν ἀκόμα φανῆ. Σὲ λίγο οὔτε ἀμφίβαλα πιὰ!..

Είταν ἔνα τραίνο ποὺ κάτι εἶχε πάθει καὶ μᾶς σφαλνοῦσε τὴ γραμμή. Διάσκινα τὴ μαύρη του σκιὰ καὶ τὰ πισιά του φῶτα!

"Ολο καὶ πλησίαζε!.. δλο καὶ πιὸ κοντά!.. Μήπως τὸ ξέρω τί μοῦ ἤρτε καὶ χούνηα «Βούθεια! Σταματήστε!..» Ποιόδες νὰ μ' ἀκούσῃ?.. "Ηρταμε πιὸ κοντά. Είμουν πεθαμένος, ὀλόκληρος, παντοῦ... ἔξον τὸ κεφάλι μου. Κι αὐτὸ ζούσε τὴ φριγτὴ ζωὴ ποὺ τοῦδιναν τὰ μάτια μου βλέποντας μέσ' στὴ νύχτα... ταῦτιά μου ἀκούντας δλους τοὺς κρότους ξεχωριστὰ ἀπὸ τὸ πανδκιμόνιο τῶν τροχῶν... καὶ ἡ θέλησή μου δίνοντάς μου ἀπελπισμένες διαταργὲς σὰν ἔνας στρατηγὸς ποὺ προσπαθεῖ νὰ περιμαζέψῃ τοὺς στρατιῶτες του ποὺ τώκοφαν φευγάλα!.. "Ηρταμε ἀκόμα πιὸ κοντά! κάτι περισσότερο ἀπὸ πεντακό-

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

· Αποστόλη Μελαχρινοῦ · Ο ΔΡΟΜΟΣ ΦΕΡΝΕΙ... Νὰ κ' ἔνα βιβλιαράκι μὲ στίχους ποὺ τὸ θελαρμε νάναι γραμμένο στὴν καθηρεύουσα. Δυστυχῶς εἶναι γραμμένο κι αὐτὸ στὴ δημοσιεύη, καὶ μ' δηλη τὴν καλὴ διάθεση πούχουρε νὰ τὸ παινέψουμε, καπιος· φόβος μᾶς κρατάει μήπως μὲ τὰ παινέματα θυμώσει δ ποιητὴς ποὺ μπορεῖ — ποιὸς τὸ ξέρει; — νάγραψε ἐπίτιδες τοὺς στίχους του τέτιους, δχι γιὰ νὰ παινεθοῦνε, μᾶς γιὰ νὰ κοροϊδευτοῦνε ἀπὸ μαλλιαροὺς κι ἀπὸ κουρεμένους. Κάθε ποιητὴς ἔχει τὴν ἰδιοτροπία του, κι δ. κ. Μελαχρινός, ποὺ φανεται νάναι ποιητὴς, ἔχει τὴν ἰδιοτροπία νὰ γράψει στίχους σὰν κι αὐτούς:

Κι ἀπὸ τὴ θρύσούλα
τὴ Δροσούλα,
τὴ ξωθιά της
— τρισαλλοικ της! —

τὴ ρουφάει
καὶ πάει,
μαύρη Λάμια
μὲ καλόμιτρ.

Τὸ σουφάλι:
ποὺ αύλει
μέσ' τὴν ζυγν
ἀδράχνει
κι ὡς σφυρίζει
πὼς χαρίζει
στοὺς ἀγοῦ τὸ χνάρι
τοὺς καημοῦ τὸ σμάρι.

Καὶ παγγέριες
βέργιες
ώς πετιοῦνται
δρχιοῦνται
μέσ' τὸ μεσημέρι
γύρω σὲ πανέρι
πόζει ζέρφια
μοσχοκάρφια

κι ἀπὸ καχλιμπάρια
φυλαχτώρια
καὶ ψηρίδια
ἀπὶ χοχλίδια,
σὲ κανίσκι
ποὺ ζικιοι
πέρτουνε μόνε
τῶν φιδιώνε.

Τὰ χατζάσια
ώς περπιά τάσια
πίνουν υπνο
δεῖπνο,
καὶ τὸ δύσεμα ώς ταῦνι
ἀπλώνει
πίσου ἀπὸ τὶς λατάνιες
τὶς τιτάνιες.

Μπορεῖ νάναι ποίηση κι αὐτό: ποιὸς ξέρει! Μήπως δ. κ. Ξενόπουλος δὲ θρῆκε ποίηση στὴ ζεκάρφωτα καὶ ξεβιδωμένα πεζολογήματα τοῦ κ. Καβάφη;

Κι διώς δ. κ. Μελαχρινός, στοίχημα βάζουμε, μποροῦσε, ἀν ἥθελε, νὰ μὴ γράψει τέτιους παλαβούς στίχους. Ποῦ καὶ ποῦ, σὰν θαρέται νὰ κάνει τὸν ίδιοτροπο, πετάει στὸ βιβλίο του, μᾶς σὲ λίγες, σὲ πολὺ λίγες μιριές, στίχους φρόνιμους σὰν κι αὐτούς:

"Ἐλα νὰ ξεχαστοῦμε στὰ τραγούδια,
ἔλα νὰ ποῦμε δ. τι ἐλημονήθη,
στ' ἀρχηγιασμένα χρόνια ποὺ δὲν ἥρθανε
ἔλα νὰ ζέσουμε σὰν παραμύθι.

Είναι οι τελευταῖοι στίχοι του βιβλίου του. Κι δποιος ἔχει τὴν ὑπομονὴ νὰ φτάσει τσα μ' αὐτοὺς, νοιώθει κάπιο ξανάσασμα σὰν ἔκεινος ποὺ ἀνεβαίνει Αδύουστικτο καταμεστήμερο στὴν κορφὴ τοῦ 'Υμηττοῦ καὶ βρίσκει διὺς γουλιές νερὸ νὰ δροσίσει τὸ κατάστεγνο λαζούγγυ του.

Δ. Τ.

ΠΟΝΟΙ ΚΡΥΦΟΙ

Στὸ φίλο μου Κ. Γούναρη

Νᾶξερες πόσα μέσαι μου ἐλουλούδωαρ
καὶ πόσα μοῦ ἐφουργούντασαν ιρυφά τὰ στήθεια!
Νᾶξερες τῆς χαρᾶς ποὺ μοῦ βασίλευε
καὶ τῶν ιρυφῶ μου πόνων τὴν ἀλήθεια!

"Οταν τὰ κύματ' ἀρρωστα φρηνοῦν
στάρνα πάχη τῆς στερνᾶς ἐκείνης,
τὸ βάθος νᾶξερες τάχνη κι ἀνήλιαστο
τῆς με πληγάνει δλόθλιμης δδύνης!

Θωρεῖς; Ποτὲ τὰ μάτια μου δὲν ἔδειξαρ,
τί χαλασμοὶ στὰ στήθεια μου ιρυφαγεννῶνται,
πόσεις χαρὲς γενῆκαν μαῦρα σύγνεφα
καὶ μὲ μιὰ θλίψη μέσαι μου — ὀδιμὲ — σιλανῶνται.

"Οχι. Ούτε στοῦ θανάτου μου τὸ σύμβολο,
ἀπάνω στὸ σταυρό μου θὲ νὰ δῆς γραμμένο
τὸ μου ἀνθηρησε στὰ στήθη καὶ μαράθηκε
ώσαν μᾶς ἀνοιξῆς λουλούδι μυρωμένο.